

Realizări și perspective

(Din activitatea Centrului de cercetări sociologice în anul 1976)

Integrată eforturilor desfășurate de către sociologii din țara noastră pentru realizarea obiectivelor cu caracter politico-ideologic trasate de către partid lucrătorilor din domeniul științelor sociale, activitatea Centrului de cercetări sociologice a marcat și în anul 1976 o serie de realizări, finalizate atât în plan științifico-teoretic cit și practic-aplicativ.

În acest sens, anul care a trecut — corespunzând aniversării unui deceniu de la crearea Centrului ca puternic nucleu de învățămînt și cercetare — a marcat totodată maturizarea științifică a activității sale, sporirea eficienței și caracterului ei militant, orientarea ei către rezolvarea problemelor de bază ale construcției socialiste, integrarea sa cu învățămîntul și practica social-politică. Finalizarea întregii activități tematice de cercetare anuală a corespuns astfel la elaborarea unor sinteze și propuneri de soluții pentru organele de decizie, printre beneficiarii studiilor întreprinse numărîndu-se o serie de ministere, centrale industriale, consilii populare județene și municipale, unități economice și social-culturale. De menționat că toate cercetările au fost efectuate pe bază de contracte sau convenții, suma globală a contractelor ridicîndu-se la aproximativ 1,5 milioane lei.

În legătură cu orientarea tematică și conținutul aplicativ al acestor cercetări, se pot menționa următoarele cinci direcții mari de abordare:

I. Probleme sociale ale planificării, perfecționării și utilizării raționale a forței de muncă din industrie. S-au inclus aici cercetările avînd ca obiectiv:

1. *Navetismul și implicațiile sale economico-sociale.* Continînd și în anul 1977 studiul va fi finalizat printr-o sinteză prezentată organelor superioare de partid și de stat avînd ca scop cunoașterea tendințelor migrației interjudețene a forței de muncă și a consecințelor sale asupra formării resurselor de muncă. Va putea servi beneficiarilor (Comisia de Demografie, C.S.P., Ministerul Muncii, D.S.C. ș.a.) care întocmesc programul de pregătire a forței de muncă din zonele deficitare și elaborează măsuri judicioase pentru raționalizarea navetismului.

2. *Situația forței de muncă în meserii deficitare; consolidarea stabilității în muncă.* Propunîndu-și cunoașterea cauzelor și factorilor care determină deficitul de forță de muncă în unele meserii, cercetarea — realizată în convenție cu Ministerul Muncii — s-a finalizat într-o sinteză care oferă soluții pentru controlul procesului de integrare în muncă, al stabilității forței de muncă și reducerii fluctuației.

3. *Schimbări în structura clasei muncitoare. Procesul de creștere a clasei muncitoare.* Continuînd preocupările legate de analiza schimbărilor în structura de clasă a țării, cercetarea s-a referit la problema recrutării, pregătirii, încadrării și integrării în muncă a noilor muncitori, finalizîndu-se cu propuneri legate de planificarea și conducerea dezvoltării forței de muncă pe plan județean.

4. *Perfecționarea relațiilor interumane și a conducerii în colectivele de muncă.* Încheiat în anul 1976 și avînd ca beneficiari Ministerul Industriei Chimice, Ministerul Industriei Metalurgiei, studiul și-a propus să elaboreze o serie de propuneri pentru îmbunătățirea organizării muncii și a stilului de conducere în echipele de lucru, pentru optimizarea relațiilor conducător-executant în întreprinderile industriale.

II. Probleme sociale ale forței de muncă din agricultură și ale mediului rural, care a cuprins ca temă mare de plan:

5. *Stabilitatea forței de muncă și creșterea productivității muncii în agricultura cooperatistă.* Finalizată în anul 1976 printr-un studiu și o sinteză, cercetarea a avut ca obiectiv analiza factorilor social-economici, ergonomici și de psihologie socială care contribuie la stabilizarea forței de muncă în agricultura socialistă și influența ei asupra dezvoltării unităților agricole și a sporirii productivității muncii din agricultură.

III. Procese sociale ale urbanizării și sistematizării teritoriale, din care fac parte următoarele patru cercetări zonale:

6. *Probleme ale integrării profesionale și sociale a forței de muncă, ale sistematizării localităților și îmbunătățirii calității vieții în Bazinul carbonifer al Văii Jiului.* Constituînd obiectul unei sinteze prezentate organelor de partid și de stat, acest studiu care continuă și în 1977 și avînd ca beneficiari Centrala cărbunelui și Consiliul Municipal Petroșani, și-a propus finalizarea unui program de mă-

suri pentru asigurarea și pregătirea forței de muncă calificate și stabilirea ei pentru industria minieră.

7. *Factori sociali ai dezvoltării sistematizate a județului Buzău.* Începută în anul 1976 continuă și în 1977, efectuându-se la comanda Consiliului popular al județului Buzău. Cercetarea și-a propus cunoașterea factorilor sociali care concurează la dezvoltarea complexă a județului, în vederea optimizării acțiunii lor.

8. *Integrarea socio-profesională și urbană a forței de muncă în zona Slatina-Olt.* Studiu care continuă în anul 1977 și având ca beneficiari Centrala aluminiului și Consiliul județean al P.C.R. Olt — își propune reevaluarea transformărilor care au avut loc pe plan social, economic și cultural în zonă, de la prima campanie sociologică.

9. *Dinamica cerințelor populației urbane și rurale în domeniul serviciilor către populație.* Realizat prin contract cu Institutul de cercetări comerciale și CNST, studiul își propune evaluarea cerințelor și aspirațiilor populației în domeniul serviciilor sociale pentru realizarea unui amplu program de optimizare.

IV. *Probleme sociale privind activitatea politico-ideologică, învățământul, cultura, familia,* include următoarea grupă de cercetări :

10. *Căi și mijloace de creștere a eficienței propagandei prin sistemul învățământului politico-ideologic de partid.* Cercetarea, realizată sub îndrumarea și cu sprijinul P.C.R., s-a finalizat în 1976 printr-un studiu prezentat organelor superioare de partid în legătură cu problemele eficienței unor forme specifice de propagandă și cu evaluarea comparativă a diferitelor forme și mijloace folosite în acest scop.

11. *Optimizarea procesului de integrare a învățământului cu cercetarea și producția.* Realizată în convenție cu A.S.S.P. și M.E.I. Universitatea București, și-a propus analiza concretă a modalităților de integrare între activitățile de învățământ și cele practice și de cercetare în scopul schițării unui proiect de departament multimedia pentru Universitatea din București și pentru perfecționarea structurilor planului de educație și instrucție a studenților.

12. *Integrarea socială a tineretului. Comportamentul deviant în rândurile minorilor și al tineretului.* Finalizat în anul 1976, studiul efectuat în convenție cu consiliile populare județene și cu organele de justiție, locale, a avut ca obiectiv analiza formelor de comportament și a cauzelor care favorizează comportamentul antisocial juvenil, concretizându-se într-o sinteză de măsuri în vederea prevenirii și diminuării acestui fenomen.

13. *Dinamica fenomenului religios în diferitele zone ale țării. Probleme ale educației ateiste.* Cercetare efectuată sub îndrumarea și la comanda Secției de propagandă și presă al C.C. al P.C.R. în convenție cu județele Satu-Mare, Maramureș și Bihor, și care a furnizat beneficiarilor mai multe concluzii și propuneri privind un program științific de educație ateistă și de combatere a religiei, pe baze de sinteze cuprinzătoare.

14. *Modificări în structura și funcțiile familiei și influența lor asupra comportamentului demografic al acesteia.* Realizată la comanda Comisiei naționale de demografie și a UNESCO și în convenție cu Comisia de femei a municipiului București, cercetarea care se va desfășura și în anul 1977, își propune o analiză detaliată a factorilor de consolidare a familiei și de sporire a natalității în țara noastră, evaluând totodată principalele schimbări și tendințe în structura familiei actuale.

V. Cercetări teoretice

15. *Dezvoltarea sociologiei românești în perioada postbelică.* Lucrarea desfășurată în 1976 și 1977 surprinde particularitățile dezvoltării sociologiei românești în perioada contemporană în funcție de principalii factori economici, sociali și politici care determină construcția socialismului și dezvoltarea gândirii marxiste în țara noastră.

★

Toate aceste cercetări — finalizate sau în curs de a fi finalizate la care se adaugă și altele începute în 1977, ca de exemplu: *Șchimbări în structura clasei muncitoare sub influența revoluției tehnico-științifice; Dezvoltarea socială și culturală a zonelor colinare; Conducerea politică în profil teritorial; Forme și mijloace de sporirea eficienței informării în masă și propagandei în rândurile navetiștilor; Dezvoltarea conștiinței etice a oamenilor muncii; Nevoți și aspirații culturale; Aspirații și relații profesionale și moral-politice ale studenților,* reprezintă numai o parte din activitatea Centrului de cercetări sociologice.

Dacă la aceasta mai adăugăm o serie de acțiuni cu caracter științific și politic complementar (învățământ, activitate obștească sau pe linie de partid, participare la dezbateri și manifestări interne și internaționale, elaborarea unor lucrări și materiale în presă) putem considera anul 1976 ca un an fructuos la capătul căruia bilanțul activității Centrului s-a îmbogățit cu noi și multiple realizări.

S.M.R.

Navețismul și implicațiile sale economice și sociale

(Sesiune de comunicări)

Dezvoltarea economico-socială a României în perioada actualului plan cincinal solicită într-o măsură sporită contribuția științelor sociale la studierea, diagnoza și prognoza fenomenelor și proceselor sociale specifice realității noastre.

În acest context se înscrie și dezbateră științifică organizată de către Comitetul județean PCR-Olt și catedra de Sociologie a Universității București, sub egida Academiei de Științe Sociale și Politice, prin Secția de Sociologie, cu privire la forța de muncă navețistă din țara noastră.

Această inițiativă a avut ca bază de desfășurare studiile întreprinse de către Catedra de Sociologie cu privire la angajații navețiști în opt județe ale țării, între care și jud. Olt, cu scopul de a caracteriza acest fenomen. Astfel, pe baza experienței simpozionului organizat în nov. 1975 în Com. Stoicânești — Jud. Olt — pe tema: *Coordonate ale Satului românesc contemporan* (vezi „Viitorul Social” Nr. 1/1976), s-a apreciat ca fiind de mare utilitate analiza aprofundată a problemelor privind navețismul lucrătorilor domiciliiați în mediul rural, ca fenomen care generează o serie de efecte sociale și economice de mare semnificație pentru economia țării cit și pentru viața populației.

Alegerea orașului Slatina ca loc de desfășurare a dezbaterii științifice din 15 decembrie 1976 a fost determinată pe de o parte de faptul că în județul OH — care a cunoscut o puternică dezvoltare economică și socială, navețismul afectează un număr foarte mare de lucrători industriali generând probleme cărora trebuie să li se găsească rezolvarea; pe de altă parte, de interesul manifestat de organele de conducere ale județului și ale marilor unități industriale amplasate în centrele urbane din Olt, în ceea ce privește găsirea unor modalități de intervenție în desfășurarea navețismului și de optimizare a utilizării forței de muncă aflate în această situație.

Dezbateră asupra navețismului a fost deschisă prin referate de sinteză care au analizat pe larg problemele fundamentale care se impun pe plan teoretic și practic.

Astfel, în primul referat: *Caracteristici, dimensiuni și tendințe ale navețismului în județul Olt* prezentat de tov. Gheorghe Constantin, secretar al Comitetului județean PCR Olt, s-au analizat pe larg aspectele specifice atragerii forței de muncă disponibile în mediul rural în activități industriale, ale contribuției pe care lucrătorii navețiști le au

la realizarea planului de producție pe ansamblul județului. Deosebit de interesantă a fost contribuția referatului la analiza navețismului și la explicarea acțiunilor întreprinse de organele de conducere locală în vederea perfecționării unor activități care privesc recrutarea și integrarea lucrătorilor în munca industrială, rețeaua de transporturi, ridicarea nivelului profesional și cultural al navețiștilor etc.

Cel de-al doilea referat, pe tema *Coordonate ale navețismului în etapa actuală în țara noastră* prezentat de tov. conf. univ. dr. Virgil Constantinescu, de la Catedra de Sociologie a Universității București, a analizat, la rindul său, trăsăturile caracteristice ale navețismului și implicațiile sale sociale și economice văzute atât din punctul de vedere al localității de domiciliu și al familiei navețistului, cit și cel al raportului cu centrele urbane către care se deplasează spre a-și realiza activitatea ca lucrător non agricol. Autorul a pus în evidență caracterul dublului status profesional al navețiștilor și aspectele ce decurg de aici pentru apartenența lor la clasa muncitoare și pentru poziția lor în viața satului contemporan. Cel de-al treilea referat a avut ca temă: *Direcții și tendințe în procesul de utilizare optimă a forței de muncă navețiste și* a fost prezentat de tov. Pompiliu Grigorescu, expert la Centrul Demografic ONU — România. Autorul a concentrat expunerea sa asupra cerințelor ce se desprind pentru acțiunile vizând desfășurarea mișcării navețiste, precum și utilizarea optimă a resurselor umane care sînt antrenate pe această cale în activitatea economică din țara noastră.

După ce a analizat tendințele ce se profilează în optimizarea mișcării navețiste începînd cu sincronizarea sistemului de transport în raport cu desfășurarea procesului de producție, cu crearea unor condiții care să elimine pe cit posibil, mai deplin, risipa de energie și scăderea tonusului forței de muncă, autorul a pus în evidență utilitatea unor procedee de determinare a zonelor de atracție a forței de muncă și de limitare a acestora la minimum posibil, prin orientarea organizată a forței de muncă spre centrele cele mai apropiate de domiciliul lucrătorilor și printr-o calificare adecvată a acestora.

În continuarea acestor referate s-au realizat intervențiile participanților care au adus în dezbateră alte rezultate ale cercetărilor și acțiunilor întreprinse în legătură cu navețis-

mul pe plan local precum și în județele Argeș, Buzău, Dolj, Mureș, Timiș și Municipiul București.

Menționăm expunerile efectuate de Ing. Orzață Alexandru — dir. g-ral adj. al Centralei de metale neferoase Slatina, prof. dr. doc. Constantin Belea, prof. dr. Nicolae Vasilescu și colectivul, conf. dr. Constantin Roșca, de la Universitatea din Craiova, cercetătorii Ion Băcănanu, Institutul de Geografie București, Maria Băcănanu, Carmen Furtună și colectivul de la Centrul de Cercetări Sociologice, cercetător Florin Ciotea de la Centrul de Științe Sociale din Tg. Mureș, conf. dr. Ștefan Ștefan și Dr. Cîrdu Windevanher Mona (Clinica psihiatrie Timișoara).

Au avut, de asemenea, intervenții și studenții participanți la cercetările organizate de Catedra de Sociologie între care mențio-

năm pe Dobriescu Emil și Moraru Mihai, anul III — Secția de Sociologie.

Dezbaterea a fost marcată de prezența a numeroase cadre din întreprinderi, directori, sociologi, economiști, cadre didactice, cercetători, primari. Interesul manifestat pentru cunoașterea științifică a acestui fenomen de mare amploare în etapa actuală ca și pentru desprinderea unor căi și mijloace de a influența desfășurarea acestuia pe direcțiile cerute de optimizarea activității în toate sectoarele vieții sociale și economice confirmă utilitatea dezbaterii organizate. De asemenea, se vedește încă odată mai mult cât de fructuoasă devine colaborarea dintre instituțiile care desfășoară la noi munca concretă directă de dirijare și control a fenomenelor vieții sociale și cele ce desfășoară munca de cercetare științifică.

P. Algrig

Probleme actuale ale mobilității forței de muncă din Industrie

(Dezbatere științifică)

În zilele de 19 și 20 octombrie 1976 a avut loc la Timișoara dezbaterile științifice *Mobilitatea forței de muncă: procese actuale și tendințe*.

Organizată de către Academia de Științe Sociale și Politice — secția de sociologie, Centrul de sociologie al Universității din București, Catedra de sociologie și Centrul de științe sociale din Timișoara, dezbaterile s-au bucurat de o largă participare. Dată fiind importanța teoretică și practică a problemei, la reuniune au luat parte cercetători, cadre didactice, specialiști din producție, activiști de partid și de stat din județele Alba, Argeș, Brașov, Cluj-Napoca, Dolj, Galați, Hunedoara, Olt, Sibiu, Suceava, Timiș și municipiul București. Dealtfel, un câștig al dezbaterii constă tocmai în unirea eforturilor cercetătorilor cu cele ale activiștilor și specialiștilor din producție în vederea înțelegerii și optimizării procesului de mobilitate a forței de muncă. Este meritul organizatorilor de a fi antrenat la această manifestare științifică un număr mare de sociologi angajați direct în practica productivă.

Programul dezbaterii a acoperit principalele probleme teoretice și practice ale fenomenului mobilității forței de muncă.

La baza discuțiilor au stat câteva referate introductive: *Probleme teoretice ale mobilității forței de muncă din industrie* — dr. Honorina Cazacu, cercetător științific principal, Centrul de sociologie — București; *Unele probleme metodologice ale cercetării mobilității forței de muncă din industrie* — prof. dr. Ion Iordăchel, conf. dr. Septimiu Chelcea, asistent Ioan Mărginean, Catedra de sociologie a Academiei „Ștefan Gheorghiu”; *Implicații economice, sociale și culturale ale fluctuației și stabilizării forței de muncă industriale* — prof. dr. Francisc Albert, catedra de socialism științific al Universității din Timișoara.

Aceste referate au prezentat dimensiunile de bază ale mobilității și au adus în discuție puncte de vedere științifice argumentate, constituind „puncte de referință” pentru dezbaterile care au urmat.

Principalele aspecte care au fost analizate cu competență în referate s-au referit la: conceptul sociologic de mobilitate, tipurile de mobilitate și tendințele care se desprind, funcțiile și disfuncțiile manifeste și latente, regularității empirice, fluctuația ca o categorie sui generis (H. Cazacu); principiile metodologice de bază, metode și tehnici de cercetare care înglobează sistemul de indicatori consi-

derat indispensabil în studiul mobilității forței de muncă din industrie, metode matematice de analiză și modelare a fenomenului, metoda cazului, tabelele de mobilitate, spițele de neam, ruta profesională precum și unele procedee concrete de studiere a fluctuației latente a muncitorilor din întreprinderi (I. Iordăcheș, S. Helcea, I. Mărginean); costurile și implicațiile fluctuației, efectele produse la nivel macro și microsocioal, durata medie de adaptare și costul economic al unei schimbări, implicații psiho-sociale cum ar fi „stresul” în viața indivizilor și colectivităților de „plecare” și „intrare”, orientarea profesională, delimitarea limitelor funcționale ale fluctuației (F. Albert).

Dezbaterile propriu-zise, axate pe intervenții ale participanților, s-au desfășurat în două secții: în prima au fost puse în discuție cu precădere problemele teoretico-metodologice, iar în cea de-a doua rezultatele și concluziile cercetărilor concrete. Caracteristica principală a dezbaterilor din secția destinată discutării problemelor teoretice și metodologice ale mobilității forței de muncă a constituit-o imbinarea organică ce s-a realizat între teorie, metodologie și aplicațiile practice din domeniul sociologiei industriale. Acest lucru a fost posibil datorită participării unor competenți sociologi de la Academia de Științe Sociale și Politice, Universitățile din București și Timișoara, Academia „Ștefan Gheorghiu”, Centrul pentru problemele tineretului, Laboratorul de studii și cercetări sociologice, București, precum și a unor practicieni din domeniul sociologiei muncii, angajați direct în întreprinderile industriale din țară. În elaborarea metodologiei de cercetare a mobilității au fost aduse în discuție tehnici și procedee de cercetare bine argumentate științific, referitoare la integrarea profesională și socială a forței de muncă, dimensionarea socio-spațială a navetismului, utilizarea indicelui motivațional și a analizei structurilor latente în prognoza comportamentului și mobilității forței de muncă, precum și un proiect de sistem informatic pentru controlul fluctuației persona-

lului (elaborat de un colectiv format din ciberneticieni, economiști și sociologi de la Centrul de calcul economic al ICPE București). S-a realizat astfel un rodnic schimb de informație, o mai bună cunoaștere a problematicii forței de muncă.

De remarcat că, în cadrul celei de-a doua secții, pe lângă anumite aspecte metodologice, s-au prezentat rezultate semnificative ale unor cercetări sociologice concrete care au avut ca obiect de studiu diferite categorii de populație: muncitorii din industrie, din ramura minieră, construcții, transporturi, inginerii din cercetare și proiectarea uzinală, alte categorii de absolvenți ai învățământului superior tehnic. Ca o neîmplinire trebuie înscrisă eficiența practică relativ scăzută a unora dintre propunerile efectuate. Chiar dacă în unele întreprinderi programele de acțiune psiho-sociologică, în vederea stabilizării forței de muncă, și-au dovedit eficacitatea, în ansamblu nu putem fi satisfăcuți de eficacitatea sociologului în organizarea muncii și a serviciilor sociale, a integrării muncitorilor în profesie și întreprindere. Această situație este legată și de ambiguitatea sarcinilor pe care le are de multe ori sociologul industrial.

În privința cercetării și aplicării rezultatelor, ca o concluzie de bază se poate desprinde ideea adâncirii colaborării în cercetarea unor astfel de probleme între sociologii din întreprinderi, institutele de cercetare de specialitate și factorii de conducere politico-administrativă. Pe plan teoretic această manifestare științifică a contribuit la clarificarea structurii și funcțiilor fenomenului de mobilitate. Fluctuația forței de muncă, tip de mobilitate căreia i s-a acordat o atenție deosebită, poate să fie funcțională și disfuncțională, atât la nivel macrosocioal cât și individual. Discuțiile au contribuit din plin la standardizarea unor tehnici de cercetare și analiză a acestui fenomen în vederea delimitării limitelor lui acceptabile și a creșterii stabilității forței de muncă.

Dorel Abraham

Tineretul — puternică forță socială

— Sesiune de comunicare —

Sub acest generic în zilele de 3 și 4 decembrie 1976 a avut loc în București sesiunea științifică organizată de Centrul de cercetări

pentru problemele tineretului. La manifestare au participat, cercetători științifici, cadre didactice, activiști ai organizațiilor U.T.C.

și U.A.S.C.R., reprezentanții ai unor ministere și organizații de masă și obștești, tineri, studenți.

Lucrările reuniunii au fost deschise, în cadrul unei ședințe plenare, de către tovarășul Ion Sasu, directorul Centrului de cercetări pentru problemele tineretului, care subliniindu-i caracterul de lucru afirma: „Consacrată problemei rolului tineretului în viața social-politică prezentă și viitoare a țării noastre, actuala sesiune științifică este semnificativă pentru că, pe de o parte, pune cu pregnanță în lumină atenția și grija deosebită pe care partidul și statul nostru le acordă tineretului iar, pe de altă parte, reliefează noul statut al generației tinere a României socialiste. Tineretul se dovedește a fi un factor activ în realizarea marilor obiective ale edificării societății socialiste multilateral dezvoltate în țara noastră”.

Potrivit programului sesiunii științifice, cele aproape 100 de comunicări au fost prezentate în trei secțiuni.

În secțiunea I intitulată: *Participarea tineretului la viața social-politică, perfecționarea activității organizațiilor de tineret și studenți*, au fost reliefate largile posibilități oferite de cadrul social și politic al societății noastre socialiste pentru afirmarea politică și profesională a tineretului, pentru participarea sa la activitatea tuturor organelor de decizie, pentru manifestarea plenară a inițiativei sale creatoare (Marin Vladimir, Elvira Cincă). Pe baza datelor unor investigații științifice au fost analizate unele aspecte concrete ale participării tineretului la viața social-politică a țării noastre și au fost făcute propuneri referitoare la căile de perfecționare a activității organizațiilor U.T.C., precum și a organizației de pionieri, pe linia orientărilor date de conducerea partidului.

O întinsă parte a discuțiilor din această secție a fost ocupată de problemele participării tinerilor la decizie, pornindu-se de la reprezentarea în cadrul Comitetelor oamenilor muncii. Cu acest prilej, a fost subliniată, necesitatea funcționării armonioase a circuitului informației de la reprezentant la tineri și invers ca principală condiție a realizării unei reprezentări autentice (Doina Buruiană). Pornind de la constatările oferite de cercetări concrete a fost dezbătută problema participării tinerilor la viața organizațiilor U.T.C. (Stere Bara și Constantin Voineag).

S-a propus ca organizațiile U.T.C. să acorde un sprijin concret laboratoarelor de psihologie și sociologie din întreprinderi, iar la facultățile care pregătesc cadre didactice să sporească numărul orelor afectate disciplinelor pedagogice, psihologiei și sociologiei, precum și al celor rezervate practicii pedagogice pentru ca viitorii profesori să cunoască mai îndeaproape cum vor lucra la catedră

și cum vor acționa în organizațiile de copii și de tineret.

Comunicările reunite în secțiunea a doua a sesiunii științifice au dat relief temei generoase a *educării tineretului în spirit comunist, revoluționar*. În acest cadru a fost abordată o largă arie problematică referitoare atât la educația civic-morală comunistă (Nicolae Petrovici C. Petculescu, Anton Vasilescu, D. Bazac, Steliana Sterian, Fred Mahler, Emil Păun), la educația materialist-științifică (Vecsey Karoly, Iosif Bonis), cit și la educația estetică a tineretului (Melania Judea, Maria Itu, Nicolae Itu).

Au fost aduse noi argumente în sprijinul ideii conținute de documentele de partid referitoare la necesitatea dezvoltării creativității de masă, a creării cadrului material, spiritual, organizatoric pentru participarea maselor la făurirea culturii (Ioan Jînga).

Problemele pregătirii tineretului pentru viața de familie (Alexandru I. Bejan), ale cunoașterii legilor în procesul formării conștiinței juridice socialiste a tineretului (George Basiliade), precum și ale stimulării creativității în procesul de resocializare a unor categorii de minori (Gheorghe Sacaleros, Dan Cazacu, Lucian Filip, Alexandru Ghica), au polarizat atenția participanților în cadrul unui grup de lucru aparte ale secției a doua.

O mare afluență de comunicări și de intervenții a fost înregistrată la secția a treia intitulată: *Resursele de muncă și de creativitate ale tineretului în condițiile revoluției științifice și tehnice contemporane*.

Problemele integrării socio-profesionale inclusiv în viața militară a tinerilor, ale fluctuației și navetismului, ale reproducției lărgite a forței de muncă au fost dezbătute în comunicările susținute de Pantelimon Găvănescu, Cătălin Zamfir, Jean Niculescu, Gabriela Cresin, Oscar Hoffman, Cătălin Mamali, Florin Ciotea, Aurel Drăguț.

Tema de stringentă actualitate a legării învățământului de cercetare și producție a constituit obiectul demonstrației în comunicările susținute de Virgil Constantinescu, Lazăr Vlăsceanu studenții: Florin Iliescu, Paul Fați, Dănuț Apostol. — Maria Marian, insistându-se asupra faptului că în unele locuri relația învățământ-cercetare-producție nu are caracterul unei integrări propriu-zise și nici măcar al tendinței spre integrare, ci îmbracă forma unei juxtapuneri de activități care, în loc să se completeze reciproc, acționează defavorabil asupra celor trei elemente ale relației și, implicit, asupra formării tinerilor.

S-a afirmat că revoluția științifică-tehnică contemporană creează în perspectivă un nou tip de solicitări a căror trăsătură principală va fi complementaritatea spre deosebire de cele prezente care au un caracter parțial și frag-

și U.A.S.C.R., reprezentanți ai unor ministere și organizații de masă și obștești, tineri, studenți.

Lucrările reuniunii au fost deschise, în cadrul unei ședințe plenare, de către tovarășul Ion Sasu, directorul Centrului de cercetări pentru problemele tineretului, care subliniindu-i caracterul de lucru afirmă: „Consacrata problemei rolului tineretului în viața social-politică prezentă și viitoare a țării noastre, actuala sesiune științifică este semnificativă pentru că, pe de o parte, pune cu pregnanță în lumină atenția și grija deosebită pe care partidul și statul nostru le acordă tineretului iar, pe de altă parte, reliefează noul statut al generației tinere a României socialiste. Tineretul se dovedește a fi un factor activ în realizarea marilor obiective ale edificării societății socialiste multilateral dezvoltate în țara noastră”.

Potrivit programului sesiunii științifice, cele aproape 100 de comunicări au fost prezentate în trei secțiuni.

În secțiunea I intitulată: *Participarea tineretului la viața social-politică, perfecționarea activității organizațiilor de tineret și studenți*, au fost reliefate largile posibilități oferite de cadrul social și politic al societății noastre socialiste pentru afirmarea politică și profesională a tineretului, pentru participarea sa la activitatea tuturor organelor de decizie, pentru manifestarea plenară a inițiativei sale creatoare (Marin Vlașimir, Elvira Cincă). Pe baza datelor unor investigații științifice au fost analizate unele aspecte concrete ale participării tineretului la viața social-politică a țării noastre și au fost făcute propuneri referitoare la căile de perfecționare a activității organizațiilor U.T.C., precum și a organizației de pionieri, pe linia orientărilor date de conducerea partidului.

O întinsă parte a discuțiilor din această secție a fost ocupată de problemele participării tinerilor la decizie, pornindu-se de la reprezentarea în cadrul Comitetelor oamenilor muncii. Cu acest prilej, a fost subliniată, necesitatea funcționării armonioase a circuitului informației de la reprezentant la tineri și invers ca principală condiție a realizării unei reprezentări autentice (Doina Buruiană). Pornind de la constatările oferite de cercetări concrete a fost dezbătută problema participării tinerilor la viața organizațiilor U.T.C. (Stere Bara și Constantin Voineag).

S-a propus ca organizațiile U.T.C. să acorde un sprijin concret laboratoarelor de psihologie și sociologie din întreprinderi, iar la facultățile care pregătesc cadre didactice să sporească numărul orelor afectate disciplinelor pedagogice, psihologiei și sociologiei, precum și al celor rezervate practicii pedagogice pentru ca viitorii profesori să cunoască mai îndeaproape cum vor lucra la catedră

și cum vor acționa în organizațiile de copii și de tineret.

Comunicările reunite în secțiunea a doua a sesiunii științifice au dat relief temei generoase a *educării tineretului în spirit comunist, revoluționar*. În acest cadru a fost abordată o largă arie problematică referitoare atât la educația civică-morală comunistă (Nicolae Petrovici C. Petculescu, Anton Vasilescu, D. Bazac, Steliana Sterian, Fred Mahler, Emil Păun), la educația materialist-științifică (Vecsey Karoly, Iosif Bonis), cit și la educația estetică a tineretului (Melania Judele, Maria Itu, Nicolae Itu).

Au fost aduse noi argumente în sprijinul ideii conținute de documentele de partid referitoare la necesitatea dezvoltării creativității de masă, a creării cadrului material, spiritual, organizatoric pentru participarea maselor la făurirea culturii (Ioan Jinga).

Problemele pregătirii tineretului pentru viața de familie (Alexandru I. Bejan), ale cunoașterii legilor în procesul formării conștiinței juridice socialiste a tineretului (George Basillade), precum și ale stimulării creativității în procesul de resocializare a unor categorii de minori (Gheorghe Sacaleros, Dan Cazacu, Lucian Filip, Alexandru Ghica), au polarizat atenția participanților în cadrul unui grup de lucru aparte ale secției a doua.

O mare afluență de comunicări și de intervenții a fost înregistrată la secția a treia intitulată: *Resursele de muncă și de creativitate ale tineretului în condițiile revoluției științifice și tehnice contemporane*.

Problemele integrării socio-profesionale inclusiv în viața militară a tinerilor, ale fluctuației și navetismului, ale reproducției largite a forței de muncă au fost dezbătute în comunicările susținute de Pantelimon Găvănescu, Cătălin Zamfir, Jean Niculescu, Gabriela Cresin, Oscar Hoffman, Cătălin Mamali, Florin Ciotea, Aurel Drăguț.

Tema de stringentă actualitate a legării învățământului de cercetare și producție a constituit obiectul demonstrației în comunicările susținute de Virgil Constantinescu, Lazăr Vlăsceanu studenții: Florin Iliescu, Paul Fați, Dănuț Apostol, — Maria Marian, insistându-se asupra faptului că în unele locuri relația învățământ-cercetare-producție nu are caracterul unei integrări propriu-zise și nici măcar al tendinței spre integrare, ci îmbracă forma unei juxtapunerii de activități care, în loc să se completeze reciproc, acționează defavorabil asupra celor trei elemente ale relației și, implicit, asupra formării tinerilor.

S-a afirmat că revoluția științifică-tehnică contemporană creează în perspectivă un nou tip de solicitări a căror trăsătură principală va fi complementaritatea spre deosebire de cele prezente care au un caracter parțial și frag-

mentar. În consecință, apare nevoia unui nou tip de educație a tineretului care să pună accentul pe formarea deprinderilor în situații de complementaritate: capacitatea de a gândi prin conexiuni, curiozitatea multilaterală, inventivitatea și spiritul de decizie într-un climat de relativă libertate opțională etc. (Niculae Bellu). În acest context, operarea cu un „model generic și diferențial al creativității” (Paul Popescu-Neveanu) în corelație cu aspirația specifică spre creativitate în condițiile realizării revoluției științifico-tehnice în țara noastră (Ana Bazac) oferă premisele unei armonioase educări a creativității tinerilor prin muncă și pentru muncă (Septimiu Chelcea, Adina Chelcea, Mihai Mircescu). În stimularea creativității tinerilor un rol deosebit îi revine colectivității (Mihaela Roco), inclusiv generației vîrstnice a cărei prezență activă facilitează procesul de învățare socială (Adrian Neculau). Pe de altă parte, percepția socială reciprocă deformată (de exemplu între studenți și muncitori) constituie un impediment pentru procesul omogenizării sociale a tineretului și, deci, pentru valorificarea pleneră a potențialului creator al acestuia (Petru Iluț). Faptul evidențiat de o investigație concretă că se manifestă o relație invers proporțională între accentuarea diviziunii muncii și posibilitatea participării tinerilor la decizia din sfera economică și tehnologică a întreprinderii cu cit operațiile pe care le efectuează un muncitor sînt mai specializate și mai înguste, cu atît scade posibilitatea dobîndirii unei viziuni tehnico-economice mai largi, necesare participării reale (Vasile Zărnescu), constituie un argument în plus pentru a susține necesitatea cercetării multidisciplinare a potențialului de muncă și de creativitate al generației tinere (Petre Datculescu).

În cadrul acestei secțiuni s-au mai discutat despre unele mijloace de stimulare a interesului elevilor pentru activitățile tehnico-practice (Florian Iacomi), despre creativitatea tineretului studențesc ca dimensiune a comportamentului social, despre problema generațiilor și a raportului dintre originalitate și creativitate

(Vasile Morar, Ion Orghidan), s-a propus elaborarea unor manuale școlare pe baza consultării largi a intereselor științifice și practic-aplicative ale copiilor și tinerilor (Dumitru Necșulea).

Cele aproape 20 de intervenții făcute în cadrul mesei rotunde — *Obiectivele și metodele cercetării științifice a problemelor tineretului în lumina Programului P.C.R.* — au avut în vedere atît probleme de principiu: necesitatea abordării interdisciplinare a problematicii tineretului (Gabriela Cresin Frîd Măhler, Al. I. Bejan); importanța coordonării cercetătorilor științifici referitoare la tineret și, în acest sens, utilitatea extinderii rețelei de filiale ale Centrului de cercetări pentru problemele tineretului (Ion Drăgan); nevoia standardizării instrumentelor de cercetare care vizează tineretul și realizarea unei *biblioteci de date* (Cătălin Zamfir); necesitatea efectuării numai a unor investigații care să aibă finalitate precisă, teoretică și practică (Ștefan Costea), cit și relevarea unor date concrete obținute prin investigații empirice întreprinse în rîndul tineretului (Vasile Miștoade Tiberiu Ban, Liviu Savin, Florin Ciotea, Nicolae Itu, Paul Păcuraru).

Lucrările mesei rotunde au prilejuit participanților la discuții și formularea unor *propuneri* referitoare la activitatea viitoare a Centrului de cercetări pentru problemele tineretului.

Oferind posibilitatea exprimării unei variabile game de puncte de vedere, masa rotundă a completat, în mod izbit, sesiunea științifică, i-a accentuat caracterul de lucru și în acest fel, a ridicat pe o treaptă mai sus aprecierea pozitivă care a încununat eforturile instituției organizatoare. Prin prisma marilor cerințe ale afirmării spiritului de responsabilitate și a capacității creatoare a tinerei generații, sesiunea științifică *Tineretul — puternică forță socială*, constituie o contribuție reală la creșterea calitativă a importanței domeniului de activitate pe care-l reprezintă cercetarea științifică a problemelor tineretului.

Bazac Dumitru

Activitatea disciplinei de sociologia medicinei la I.M.F. București

Implicațiile medicinei moderne reclamă tot mai insistent astăzi aportul sociologiei medicinei care are posibilitatea să identifice factorii (sociali, naturali, economici, spirituali,

medicali) ce concură la dinamica stării de sănătate a colectivităților, și să ofere răspunsuri problemelor majore pe care le ridică sănătatea și boala în condițiile civilizației.

Disciplina noastră concepută în anul 1970 ca o unitate de învățămînt, cercetare și practică socio-medicală, prin problematica pe care o abordează, prin structura și conținutul său răspunde cerințelor actuale și de perspectivă ale politicii partidului în legătură cu integrarea medicinei și a medicului în dinamica vieții sociale și în raport cu nevoile reale ale practicii medicale. Cursul de sociologia medicinei răspunde unei necesități obiective de promovare a unor metode și concepții unitare în abordarea faptelor, fenomenelor proceselor și relațiilor socio-medicale, în formarea unor convingeri, deprinderi, atitudini și acțiuni cu privire la creșterea rolului social al medicului în epoca contemporană, optimizarea condițiilor de bună stare fizică, psihică și socială a populației.

Sociologia medicinei, dealtfel și-a cucerit un loc important ca disciplină distinctă, cu un statut propriu în programele analitice pe plan internațional și național ale învățămîntului medical. Poziția ei în structura școlii medicale a avansat paralel cu maturizarea sa teoretică. Colaborarea dintre sociologie și medicină izvorăște din procesul însuși de dezvoltare a științelor, servește aceluiași scopuri, în funcție de care, prin căi diferite, urmărește atingerea unei bune stări psihosomatice a tuturor componentelor spre care aspiră societatea în dinamica ei.

Prin specificul său, prin scopul, și tehnicile folosite, sociologia medicinei a devenit pe plan internațional și național un aliat prețios al medicinei cu care și-a stabilit un limbaj comun în privința elaborării programelor concrete de îmbunătățire a stării de sănătate.

Prin activitatea instructiv-educativă, orientată către cercetare și practică, cursul nostru — de la I.M.F. București — traduce în fapt indicațiile conținute în Directivele C.C. al P.C.R. în legătură cu îmbunătățirea asistenței medicale din R.S.R., ale Congresului al XI-lea în ceea ce privește măsurile care fundamentează științific politica sanitară de supraveghere a omului sănătos, și de prevenire profilactică.

În acest sens este semnificativă cuvîntarea tovarășului Nicolae Ceaușescu la constituirea Consiliului Sanitar Superior care subliniază clar: „Trebuie să se acorde atenție principală prevenirii bolilor, apărării sănătății, nu intervenției după ce omul s-a îmbolnăvit — cînd, uneori nu mai e nimic de făcut. Medicina trebuie să acționeze în primul rînd pentru a preveni îmbolnăvirea și trebuie să acordăm atenție centrală acestei activități, inclusiv în domeniul învățămîntului și cercetării”.

Prin corpul distinct de cunoștințe și metode, cursul nostru ajută specialistul să surprindă fenomenele medicale în indisolubilă legătură cu structurile macro și micro sociale și să intervină cu măsuri practice în apărarea

sănătății populației, oferă medicinei strategii, decizii, hotărîri, modalități programatice calculate în legătură cu alternativele cu care este confruntată sănătatea și boala în condițiile civilizației.

Prin întreaga activitate se urmărește stimularea gîndirii viitorului medic în înțelegerea faptului că biologicul și socialul au aceeași pondere în abordarea prospectivă a teoriei și practicii medicale. O atenție sporită acordăm formației medicale, în ceea ce privește problemele sociale cu care medicul se confruntă în mediul de exercitare a profesiei sale, prin cunoașterea unor probleme care depășesc cadrul strict al informațiilor clinice și care îl fac să evite rutina și stereotipul.

Studentul în medicină integrează variate cunoștințe medicale și are nevoie de o experiență socială pentru a culege date în legătură cu starea pacientului, atât fizice, psihice, sociologice sau de mediu, pentru a ajunge la un diagnostic și un plan de tratament corespunzătoare.

„A îngriji un bolnav fără a-l examina și din punct de vedere al condițiilor sociale de trai, de mediu, este a face o medicină ruptă de realitate”¹. În activitatea didactică și de cercetare abordăm conceptul stare de sănătate și boală, în complexitatea sa în ceea ce privește latura familială, mediul ambiant, latura socială, psihologică etc. În acest sens, patologia modernă cere din partea tuturor competențelor să depășească parametrii patului de spital pentru a înțelege dimensiunile bio-psihosociale ale bolii, cit și procesul de adaptare a organismului la noul mediu, cu aspectele lui respiratorii, circulatorii, metabolice, endocrine, legate de variatele stressuri cărora trebuie să le facă față omul contemporan.

O serie de cercetări, în colaborare, printre care aș aminti: *Sănătate, muncă, productivitate, Aspecte ale procesului de adaptare la munca minieră din subteran* și altele, au evidențiat faptul că medicina trebuie să țină seama de funcțiile, mecanismele și dinamica proceselor socio-economice, de mutațiile în structurile socio-profesionale, de modul de trai, de cultură a diverselor categorii de oameni și de faptul că problema sănătății și bolii capătă un caracter atât profesional, cit și de ordin socio-economic.

În variatele forme de materializare a activității ce o desfășurăm: prelegeri-dialog, simpozoane, lucrări practice, mese rotunde, sesiuni științifice, cursuri la care participă specialiști din diverse domenii, dezbateri o problematică dinamică, elastică cu care este confruntată școala medicală în legătură cu: Conceptul sociologic „stare de sănătate” în

¹ Th. Burghel, *Poziția medicului practician față de unele aspecte ale eticii medicale* „Muncitorul sanitar”, nr. 40-41, 1970.

condițiile societății contemporane; *Raportul dintre status-rol-comportament în domeniul sănătății și bolii*; *Contextul bio-psiho-social al practicii medicale*; *Integrarea mediciniei și medicului în procesul dezvoltării social-economice și politice din țara noastră*; *Sănătatea și boala în complexul de împrejurări în care trăiește și muncește populația*; *Raportul dintre sănătate-muncă-productivitate*; *Universul biologic-social al omului în civilizația industrială*; *Problemele socio-medice ale industrializării și urbanizării*; *Mutații în structura patologiei*; *Sociologia spitalului*; *Relațiile interumane în cadrul spitalului și efectele spitalizării asupra interacțiunii medic-pacient*; *Raportul dintre familie-medicină și societate*; *Ciclul dezvoltării familiei: familia de orientare, familia de procreație*; *Modele de educație și îngrijire medicală a populației în dinamica dezvoltării societății moderne și consecințele bolii asupra familiei ca unitate socială*; *Sociologia comportamentului demografic în care analizăm sistemele de orientare și informare a cuplurilor preconjugate și conjugate, psiho-sociologia sexualității și a reproducției: beneficiar copilul*; *Raporturile dintre medic-pacient-familie, instituții sanitare, sociale*; *Probleme sociologice ale mamei și copilului în serviciile de obstetrică și ginecologie, pediatrie și raportul fertilitate-sterilitate*.

Prin expuneri demonstrative în spital, întreprinderi și colectivități aplicăm metodele și tehnicile sociologice în investigațiile medicale (metoda anchetei, observației sociologice, metoda experimentală, monografică, interviul sociologic liber).

Majoritatea seminarilor au devenit adevărate lucrări practice în clinică, instituții sociale, întreprinderi care se pretează investigațiilor în ceea ce privește cerințele actuale ale adaptării mediciniei la necesitățile societății socialiste. Cursuri cu tema: *Integrarea mediciniei în procesele dezvoltării social-economice*, — le susținem în diverse întreprinderi la care participă și cadre de conducere ale uzinei și medicul respectiv care explică probleme privind adaptabilitatea, dezadaptabilitatea, absenteismul, alimentația, mediul, bolile specifice, raportul sănătate-muncă-productivitate, implicațiile socio-culturale, ceea ce înlesnește o serie de acțiuni cu rol optimizator în dezvoltarea stării de sănătate a colectivităților.

Asemenea cursuri și lucrări practice-dialog au fost efectuate, de exemplu, la fabrica Danubiana. Cursurile în legătură cu *Problematicele socio-medice ale familiei* le ținem în clinicele de obstetrică-ginecologie ale spitalului Brincovenesc și în spitalul de Pediatrie, în care în urma discuțiilor pe care le purtăm cu pacientele, stabilim criteriile metodologice atât în ceea ce privește consecințele bolii asupra familiei, cit și sisteme de orientare și informare legate de modele de edu-

cație în ceea ce privește psiho-sociologia sexualității și a reproducției: beneficiar copilul.

La cursul și lucrările practice referitoare la sociologia spitalului organizăm dezbateri-dialog interdisciplinare în care analizăm contextul bio-psiho-social al practicii medicale, relațiile interumane în serviciile de sănătate, echipa medicală, aspectele social-psiologice ale spitalizării etc.

Subliniem că la cercetările pe care le facem participă și medici de la facultatea de specializare și studenți. Menționăm aportul pe care l-au adus aceștia la lucrarea *Unele aspecte funcționale ale relațiilor interpersonale în cadrul spitalului ca instituție de control medico-social*.

Cercetările elaborate de disciplină sînt axate pe teme majore, prioritare generate de cerințele actuale și de perspectivă ale politicii partidului în domeniul îmbunătățirii ocrotirii sănătății.

Am efectuat totodată o serie de cercetări epistemologice privind obiectul, metodele, tendințele, domeniile și sferile de cercetare ale sociologiei în domeniul mediciniei, fundamentînd științific teoria și practica socio-medicală prin publicații și prezentări la o serie de reuniuni științifice pe plan național și internațional.

Menționăm în acest sens lucrările: *Epistemologia conceptului „stare de sănătate”*; *Sociologia mediciniei în dezbaterile internaționale*; *Conceptul de stress în științele biologice și sociale*; *Tendințe și perspective în sociologia mediciniei*; *Sociologia și problemele majore ale sănătății*; *Integrarea mediciniei în procesele dezvoltării sociale, economice*; *Cercetarea în sociologia mediciniei*; *Sociologia mediciniei pe plan național și internațional*. Pe plan internațional amintim câteva dintre lucrările prezentate: *Sociologie et médecine*, susținută și apărută în „Archives Belges de médecine sociale, hygiene, médecine de travail et médecine legale”, nr. 4, 1973; *Probleme actuale ale relațiilor interpersonale din cadrul spitalului* — Elsinore 1974; *Probleme de etică în practica medicală* — Aberdeen, 1970; *Locul sociologiei mediciniei în planul de studii medicale* — Aberdeen, 1970; *Studiul adaptării bio-psiho-sociale la diferite categorii de efort la femei* — München, 1971; *Probleme sociologice ale expertizei capacității de muncă* — Tel-Aviv, 1972.

Din seria cercetărilor interdisciplinare cu caracter aplicativ ne-am concentrat atenția asupra unor teme ca: *Studiul sociologie al pacientului* — comportamentul acestuia în cadrul structurilor instituționalizate ale sistemului medical pe un eșantion reprezentativ de 674 subiecți, analizînd condiția de „pacient” și conceptul de adresabilitate; nivelul de cultură și educație privind diferite categorii de pacienți; accesibilitatea în sistemul de asistență medicală a populației; raportul

medic-pacient-instituții sanitare etc. Cercetarea se află în curs de realizare fiind în etapa de prelucrare a datelor.

În lucrările *Elemente pentru un studiu prospectiv al modelului de îngrijire medicală și Probleme actuale ale relațiilor interpersonale din cadrul spitalului*, elaborate de colectivul disciplinei în colaborare (Gr. Popescu, S. Rădulescu, A. Popescu, A. Profeta, L. Pietraru, V. Dimitriu, D. Mhăilescu, Șt. Ciurel, M. Crețu) sînt dezbătute dimensiunea funcțională a relațiilor interpersonale din cadrul spitalului, formele de reprezentare de către medic a propriului său rol și atribuțiile funcționale cu care este investit în actul medical; legăturile dintre formațiunile profesionale; sensul evoluției viitoarelor structuri medicale; aprecierea pacienților asupra actualului sistem de îngrijire medicală; proiectele — aspirații ale pacienților în legătură cu optimizarea actualelor forme de deservire medicale, raporturile dintre instituția medicală — medic omni-practician și cele dintre medicul-inginer al viitorului și medicul-clinician etc.; avortul spontan — ca factor frenator al procesului

demografic (pe un lit de 2 000 femei din două spitale); de informare și orientare a cuplurilor preconjugale și conjugale etc.

De asemenea, în cercurile științifice studențești, la simpoziioanele organizate cu medicii cursanți de la facultatea de specializare și perfecționare au fost abordate temele: *Probleme socio-medice ale industrializării și urbanizării; Aspecte sociologice ale familiei contemporane; Psiho-sociologia cuplului; Considerațiuni privind problemele biologic-sociale ale omului în civilizația industrială; Funcțiile sociologiei medicinei în conservarea sănătății; Consecințele medico-sociale ale avortului.*

Menționăm că experiența acumulată stîl în domeniul teoretic, cit și practic a fost materializată în primul tratat de *Sociologia medicinei* din țara noastră elaborat de Grigore Popescu și Sorin M. Rădulescu, apărut în Editura medicală, București, 1976. Toate aceste aspecte însumează o activitate de aproape un deceniu — care dimensionează noi perspective în contextul evoluției medicinei românești.

Conf. univ. dr. Grigore Popescu

Rolul normelor juridice în organizarea raporturilor dintre familie și societate

— Dezbateri —

Academia de Științe Sociale și Politice a organizat sub auspiciile ei, la 30 noiembrie 1976, în cadrul seriei de manifestări științifice pe care le inițiază și coordonează, o dezbateri menită să elucideze unele din transformările esențiale, de structură, organizare și funcții prin care trece familia concepută ca instituție socială în prezent în societatea noastră. O atenție deosebită s-a acordat elucidării rolului ce revine normelor de drept în organizarea și reglementarea raporturilor dintre familie și societate, în cristalizarea noului tip de structură a familiei.

La dezbateri au participat sociologi, filozofi, psihologi, eticeni, pedagogi, cercetători în problemele juridice, cadre didactice, judecători, activiști.

Profesorul Henri H. Stahl a făcut o analiză teoretică competentă, amănunțită și comprehensivă a statutului social și juridic al familiei în socialism și a proceselor dinamice care tind să-l modifice, arătînd multiplele implicații ale acestor transformări, prezentînd sistematic

principalele probleme care decurg de aici și se impun soluționate, pe baza unor cercetări operative și estimative realizate prin conlucrarea tuturor factorilor aferenți.

Lucian Stanciu s-a referit la integrare care nu este niciodată și nici nu poate fi definitivă, fiind cont de istoricitatea structurii și suprastructurii sociale, care se realizează mereu pe fundalul unor contradicții și tensiuni între relațiile microgrupale — familia și cele macrogrupale ale sistemului social; între valorile și idealurile familiei (care, în cel mai bun caz, particularizează și concretizează valorile și idealurile sociale) și cele ale societății.

Referindu-se la tipurile actuale de familie din societatea noastră — Maria Voinea — a arătat că acestea nu acoperă conținutul tipului de familie socialistă: în sensul majorității familiilor existînd încă un conflict mai mult sau mai puțin acut, dar și o încercare de sinteză între valorile și obiceiurile tradiționale și valorile și uzanțele vieții socialiste. Ritmul

mai lent de destructurare a vechiului tip de familie din mediul rural creează, de asemenea, un contrast între familia rurală și cea urbană.

Familiiile în socialism sînt organizate și își desfășoară viața în raport cu o anumită legislație care constituie cadrul lor juridic. Această legislație stabilește o serie de reglementări asupra relațiilor din sinul familiei: soț-soție, părinți și copii etc. și a relațiilor dintre familie și societate: drepturi de muncă și repartiție a veniturilor, drepturi de proprietate, apărare a drepturilor mamei, copilului etc. Reglementările juridice privitoare la relațiile din sinul familiei sînt strîns corelate cu cele privitoare la raporturile sociale ale familiei și nu pot fi despărțite unele de altele. O problemă dificilă de elucidat, din punct de vedere social și etic, este aceea de a stabili pînă unde merge în prezent intervenția juridică a societății în viața familiei, care sînt normele ce o motivează — și pînă unde trebuie să meargă această intervenție (Ștefan Costea).

Normele juridice au impactul lor asupra familiei și îi modelează statutul social și forma de organizare sub diferite aspecte. Procesul de destructurare a vechiului tip de familie și de structurare a tipului de familie socialistă se realizează prin modelarea continuă a noului tip în baza normelor morale și juridice ale societății noastre. În același timp cadrul juridic se modifică, impunîndu-se reglementări noi în raport cu procesele socio-culturale care realizează și definesc noul statut social al familiei și noile funcții ce-i revin (Victor Duculescu). Acest lucru se observă chiar din momentul constituirii și recunoașterii juridice a familiei.

Marile procese prin care trece familia în socialism — arăta prof. univ. Dumitru Mazilu — întrucît sînt determinate și decurg din transformările majore ale vieții sociale, implică necesitatea perfecționării permanente a legislației actuale în ceea ce privește drepturile și datoriile familiei; o reformare și adevărate continuă a normelor de drept, a întregului cadru juridic.

Procesele de urbanizare și industrializare se conjugă în viața de familie cu apariția

navetismului, ceea ce duce la o anumită divizare sau cel puțin la o independență mai mare a membrilor familiei unul de altul și la un control mai redus asupra activității copiilor. Rîscul destrămării unor familii, ca urmare a distanțării prin muncă în localități diferite a membrilor ei, repercusiunile asupra vieții de familie a restructurărilor rețelei de așezări rurale conduc la necesitatea cercetării îndeaproape a familiilor dezafectate și la găsirea unor soluții pentru regruparea lor în localitățile noi către care sînt determinate, de imperativele industrializării. (Ion Matei).

Diferențe importante de statut social și chiar de categorie socială apar în sinul familiei, între membrii ei, tocmai ca urmare a profesiunilor și mediilor diverse în care activează. În cadrul familiei rurale unii membri, în special femeile, rămîn în continuare agricultori, în timp ce alții devin muncitori sau intelectuali. Astfel, membrii aceleiași familii rurale ajung să aparțină unor clase și pături diferite, ceea ce impune o redefinire juridică a noului ei statut social atît de complex (Rodica Stănoiu).

De asemenea, în cadrul procesului dinamic de remodelare a structurilor familiei — Vanea Marin — a subliniat persistența unor tipuri vechi de familie și a unor forme tradiționale ale vieții de familie — ceea ce implică considerarea diferențierilor care există și care apar între familii, influența reciprocă și relațiile dintre acestea — iar pe alt plan, — determinarea ritmurilor diferite ale procesului de destructurare și restructurare.

Un caz aparte, puțin cercetat pînă acum — arăta Dan Banciu — îl prezintă familiile rurale cu gospodării individuale. Legislația actuală prezintă unele lacune în determinarea bazei lor juridice și a atribuțiilor sociale și economice.

În continuarea dezbaterii au mai luat cuvîntul Lucian Belcea, Emil Goldștein, Luminița Chivirigă, Leon Țopa.

Lucian Stanclă